

मा. मुंबई उच्च न्यायालयाच्या निर्देशानुसार पोलीस
ठाण्यांमध्ये प्रायोगिक तत्वावर सीसीटीव्ही
बसविणेबाबत...

महाराष्ट्र शासन

गृह विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: सीसीटी-३६१५/प्र. क्र. १३०/भाग-१/पोल-३

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,

मंत्रालय, मुंबई- ४०० ०३२.

दिनांक: ०६ जानेवारी २०१७

वाचा :-

- १) मा. उच्च न्यायालय, मुंबई यांचे क्रिमिनल रिट पिटीशन क्र. २११०/२०१४ वरील दि.१३.८.२०१४, दि.२१.१०.२०१५, दि.२४.०२.२०१६, दि.२१.०९.२०१६ व दि.३०.११.२०१६ रोजीचे आदेश.
- २) मा. सर्वोच्च न्यायालयाचे क्रिमिनल रिट पिटीशन क्र. ५३९/१९८६ वरील दि.२४.७.२०१५ रोजीचा न्यायनिर्णय.
- ३) सचिव, माहिती तंत्रज्ञान संचालनालय, मुंबई यांचे क्र.संकीर्ण-२०१२/प्र. क्र. ३७/१८, दि.४.३.२०१३ चे पत्र.
- ४) शासन निर्णय, उदयोग, ऊर्जा व कामगार विभाग क्र.भांखस-२०१४/प्र. क्र. ८२/भाग-III/उदयोग-४, दि.३०.१०.२०१५.
- ५) गृह विभाग शासन निर्णय क्र.सीसीटी-३६१५/प्र.क्र.१३०/पोल-३, दि.२३.११.२०१५.
- ६) पोलीस आयुक्त, बृहन्मुंबई यांचे पत्र क्र.पोआ/आ.कक्ष/४७/२०१३, दिनांक ३१.०५.२०१६.
- ७) शासन पत्र क्र.सीसीटी-३६१५/प्र.क्र.१३०/भाग-१/पोल-३, दिनांक १३.१०.२०१६.
- ८) पोलीस आयुक्त, बृहन्मुंबई यांचे पत्र क्र.पोआ/आ.कक्ष/कक्ष-६/८१/२०१६, दि.२८.१२.२०१६

प्रस्तावना :-

लिओनार्ड झेविअर वल्दारीस व इतर विरुद्ध यांनी महाराष्ट्र शासन व इतर यांचेविरुद्ध मा. उच्च न्यायालय, मुंबई येथे क्रिमिनल रिट पिटीशन क्र. २११०/२०१४ दाखल केली आहे. मा. उच्च न्यायालयाने विषयांकीत याचिकेमध्ये दि.१३.८.२०१४ व दि.२४.०२.२०१६ रोजी आदेश पारित केले आहेत. मा. मुंबई उच्च न्यायालयाने पोलीस कोठडीतील मृत्यु रोखण्यासाठी राज्यातील प्रत्येक पोलीस ठाण्यांमधील प्रत्येक कॉरीडॉर, रुम व लॉकअप यामध्ये सीसीटीव्ही कॅमेरे बसविण्याबाबत आदेशित केले आहे.

तसेच डि.के.बसू व इतर यांनी मा. सर्वोच्च न्यायालयामध्ये पश्चिम बंगाल राज्य आणि इतर यांचेविरुद्ध क्रिमिनल रिट पिटीशन क्र. ५३९/१९८६ या प्रकरणी दि. २४.०७.२०१५ रोजी निर्णय दिला आहे. मा. सर्वोच्च

न्यायालयाने संवेदनशील पोलीस ठाण्यांमध्ये सीसीटीव्ही बसविणेबाबत निदेश दिलेले आहेत. ही बाब विचारात घेवून प्रायोगिक तत्वावर पोलीस आयुक्त, बृहन्मुंबई यांचे अधीनस्त २५ पोलीस ठाण्यांमधील चार्ज रुम, लॉकअप, मार्गिका, स्टेशन हाऊस इ. पाच ठिकाणी सीसीटीव्ही कॅमेरे बसविण्याबाबत उपरोक्त संदर्भाधिन क्र.५ येथे नमूद दिनांक २३.११.२०१५ च्या शासन निर्णयान्वये प्रशासकिय मान्यता देण्यात आली होती. त्यानुसार पोलीस आयुक्त, बृहन्मुंबई यांनी संदर्भाधिन क्र.६ येथे नमूद दिनांक ३१.०५.२०१६ च्या पत्रान्वये दिलेल्या माहितीनुसार सर्व २५ पोलीस ठाण्यांमध्ये आदेशात नमूद ठिकाणी सीसीटीव्ही कॅमेरे बसविण्याची प्रक्रिया पूर्ण झाली आहे.

सदर याचिकेमध्ये दि.१०.१०.२०१६ रोजी मा. उच्च न्यायालयात झालेल्या सुनावणीमध्ये मा. न्यायालयाने त्यांच्या दि.१३.०८.२०१४ रोजीच्या आदेशाप्रमाणे २५ पोलीस ठाण्यांमध्ये सी.सी.टी.व्ही. यंत्रणा बसविण्याबाबत केलेल्या कार्यवाहीची तपासणी करण्याबाबत एका जबाबादार अधिकाऱ्याची नियुक्ती करण्याची व सदर अधिकाऱ्याचे नाव कळविण्याबाबत आदेशित केले होते. त्यानुषंगाने प्रस्तूत प्रकरणी संदर्भाधिन क्र.७ येथे नमूद दिनांक दि.१३.१०.२०१६ च्या पत्रानुसार श्री.प्र.ग.देशमुख, सहसचिव, गृह विभाग यांची नियुक्ती करण्यात आली होती. त्यानुसार श्री.देशमुख यांनी पोलीस आयुक्त, बृहन्मुंबई यांच्या अधिपत्याखालील एकूण २५ पोलीस ठाण्यांमध्ये बसविण्यात आलेल्या सीसीटीव्ही कॅमेऱ्यांबाबतची तपासणी करुन दि.२२.११.२०१६ रोजी याबाबतचा अहवाल मा.उच्च न्यायालयास सादर केला आहे.

तद्नंतर सदर अहवाल विचारात घेवून प्रस्तूत न्यायालयीन प्रकरणी दि.३०.११.२०१६ रोजी झालेल्या सुनावणीमध्ये पोलीस आयुक्त, बृहन्मुंबई यांच्या अधिपत्याखालील एकूण २५ पोलीस ठाण्यांमध्ये सीसीटीव्ही कॅमेरे बसविण्याबाबतची कार्यवाही मा.न्यायालयाच्या दि.१३.०८.२०१४ व दि.२४.०२.२०१६ च्या आदेशानुसार करुन त्याबाबतचा अनुपालन अहवाल सादर करण्याचे निदेश मा.न्यायालयाने दिले आहेत. मा.न्यायालयाच्या सदर आदेशानुसार आवश्यक कार्यवाही तात्काळ करुन त्याबाबतचा अहवाल शासनास सादर करण्याबाबत पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई व पोलीस आयुक्त, बृहन्मुंबई यांना दि.०३.१२.२०१६ व दि.१५.१२.२०१६ च्या पत्रान्वये कळविण्यात आले होते. त्यानुसार पोलीस आयुक्त, बृहन्मुंबई यांनी संदर्भाधिन

क्र.८ येथे नमूद दिनांक २८.१२.२०१६ च्या पत्रान्वये त्यांच्या अधिनस्त २५ पोलीस ठाण्यांचे वरिष्ठ पोलीस निरीक्षकांचे दालन, पोलीस स्थानकांचा संपूर्ण परिसर व सर्व कक्षासाठी (महिला कक्ष व विश्रांती कक्ष वगळून) एकुण ४१० सीसीटीव्ही कॅमेरे बसविण्याची आवश्यकता असल्याचे नमूद करुन सदर ४१० सीसीटीव्ही कॅमेरे बसविण्यासाठी आवश्यक असणारे Infrastructure, एक वर्षाच्या रेकॉर्डिंग क्षमतेसाठी आवश्यक हार्डवेअर, Installation and Commissioning व ३ वर्षाची वॉरंटी यासाठी एकूण अंदाजे रु.२,७५,००,०००/- (अक्षरी रु.दोन कोटी पंच्याहत्तर लाख फक्त) इतका निधी उपलब्ध करुन देण्याचा प्रस्ताव सादर केला आहे. त्यानुषंगाने शासनाने खालीलप्रमाणे निर्णय घेतला आहे.

शासन निर्णय :-

मा.न्यायालयाच्या उपरोक्त संदर्भाधिन क्र.१ येथील आदेश विचारात घेवून पोलीस आयुक्त, बृहन्मुंबई यांच्या अधिनस्त खालील तक्त्यात नमूद २५ पोलीस ठाण्यांमधील वरिष्ठ पोलीस निरीक्षकांचे दालन, पोलीस स्थानकांचा संपूर्ण परिसर व सर्व कक्षांसाठी (महिला कक्ष व विश्रांती कक्ष वगळून) एकुण ४१० सीसीटीव्ही कॅमेरे बसविण्यास व त्यासाठी येणाऱ्या अंदाजित एकूण रु.२,७५,००,०००/- (अक्षरी रु.दोन कोटी पंच्याहत्तर लाख फक्त) एवढ्या खर्चास प्रशासकीय मान्यता देण्यात येत आहे.

अ.क्र.	परिमंडळ	पोलीस ठाणे
१.	पोलीस उप आयुक्त, परिमंडळ-१	१) कुलाबा पोलीस ठाणे
		२) एम.आर.ए. पोलीस ठाणे
२.	पोलीस उप आयुक्त, परिमंडळ-२	३) व्ही.पी. मार्ग पोलीस ठाणे
		४) दा.भ. मार्ग पोलीस ठाणे
३.	बंदर परिमंडळ	५) वडाळा पोलीस ठाणे
४.	पोलीस उप आयुक्त, परिमंडळ-३	६) नागपाडा पोलीस ठाणे
		७) वरळी पोलीस ठाणे
५.	पोलीस उप आयुक्त, परिमंडळ-४	८) काळाचौकी पोलीस ठाणे
		९) आर.ए.के. मार्ग पोलीस ठाणे
६.	पोलीस उप आयुक्त, परिमंडळ-५	१०) माहिम पोलीस ठाणे
		११) कुर्ला पोलीस ठाणे
७.	पोलीस उप आयुक्त, परिमंडळ-६	१२) चेंबुर पोलीस ठाणे

अ.क्र.	परिमंडळ	पोलीस ठाणे
		१३) नेहरुनगर पोलीस ठाणे
८.	पोलीस उप आयुक्त, परिमंडळ-७	१४) घाटकोपर पोलीस ठाणे
		१५) विक्रोळी पोलीस ठाणे
९.	पोलीस उप आयुक्त, परिमंडळ-८	१६) वाकोला पोलीस ठाणे
		१७) बांद्र-कुर्ला पोलीस ठाणे
१०.	पोलीस उप आयुक्त, परिमंडळ-९	१८) सांताक्रुझ पोलीस ठाणे
		१९) जुहू पोलीस ठाणे
११.	पोलीस उप आयुक्त, परिमंडळ-१०	२०) पवई पोलीस ठाणे
		२१) एम.आय.डी.सी.पोलीस ठाणे
१२.	पोलीस उप आयुक्त, परिमंडळ-११	२२) मालाड पोलीस ठाणे
		२३) मालवणी पोलीस ठाणे
१३.	पोलीस उप आयुक्त, परिमंडळ-१२	२४) दिंडोशी पोलीस ठाणे
		२५) दहिसर पोलीस ठाणे

२. सचिव, माहिती व तंत्रज्ञान संचालनालय यांनी संदर्भाधीन क्र.०३ वरील दि. ४.३.२०१३ चे पत्रान्वये विहित केलेल्या मार्गदर्शक तत्वानुसार, सदर पोलीस ठाण्यांमध्ये सीसीटीव्ही बसविण्याची कार्यवाही करण्यात यावी. मा. मुंबई उच्च न्यायालयाने दि.१३.८.२०१४ रोजी पारित केलेल्या निर्देशांमध्ये चित्रीकरण एक वर्षे कालावधीकरीता जतन करण्यात यावे असे नमूद केलेले आहे. त्यामुळे माहिती तंत्रज्ञान संचालनालयाच्या दि.४.३.२०१३ चे पत्रान्वये विहित केलेल्या मार्गदर्शक तत्वांमधील, “चित्रीकरण कालावधी एक वर्षे कालावधीसाठी जतन करणे” या एकमेव बदलासह उर्वरीत सर्व मार्गदर्शक तत्वांचा अवलंब करावा.

३. पोलीस ठाण्यांमध्ये सीसीटीव्ही बसविण्याबाबत लागणाऱ्या साधनसामग्रीची खरेदी, उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभागाच्या संदर्भाधीन क्र.४ वरील दि.३०.१०.२०१५ च्या शासन निर्णयान्वये विहित केलेल्या निविदा/खरेदी धोरणानुसार करण्यात यावी.

४. प्रस्तुत प्रकरणी उपरोक्त प्रमाणे होणारा खर्च हा “मागणी क्र.बी-१०, ४०५५ - पोलीस यावरील भांडवली खर्च, ८०० इतर खर्च, (००) (०९) सीसीटीव्ही यंत्रणा बसविणे (४०५५ ०२२३) या अंतर्गत ५२ यंत्रसामग्री

साधनसामग्री” या लेखाशीर्षाखाली खर्ची टाकण्यात यावा व तो सन २०१६-१७ या वित्तीय वर्षासाठी उपलब्ध असलेल्या अनुदानातून भागविण्यात यावा.

५. सदर शासन निर्णय वित्त विभाग, शासन परिपत्रक क्र. अर्थसं-२०१६/प्र.क्र. ८९/अर्थ-३, दि.२०.४.२०१६ ला अनुसरून प्रशासकीय विभागाला असलेल्या अधिकारान्वये तसेच वित्त विभागाचा शासन निर्णय क्र. विअप्र-२०१३/प्र.क्र.३०/२०१३/विनियम, भाग-२, दि.१७.०४.२०१५ मधील वित्तीय अधिकार, नियम पुस्तिका, १९७८ भाग-पहिला, उपविभाग-तीन, महाराष्ट्र अर्थसंकल्प नियमपुस्तिका अंतर्गत परिच्छेदांखाली प्रदान करण्यात आलेल्या वित्तीय अधिकारानुसार अनु.क्र. ४, परिच्छेद क्र.२७ (२) अन्वये प्रशासकीय विभागाला असलेल्या अधिकारात निर्गमित करण्यात येत आहे.

६. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१७०१०६१३०६३९१२२९ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(धीरज कां. अभंग)

कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा. मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव.
२. मा. विरोधीपक्ष नेता, विधानसभा/विधानपरिषद, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय यांचे खाजगी सचिव.
३. मा. राज्यमंत्री, गृह (शहरे) यांचे खाजगी सचिव.
४. मा. राज्यमंत्री, गृह (ग्रामीण) यांचे खाजगी सचिव.
५. प्रधान सचिव, माहिती तंत्रज्ञान, मंत्रालय, मुंबई.

६. पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
७. पोलीस आयुक्त, बृहन्मुंबई.
८. महालेखालपाल (लेखा व अनुज्ञेयता/लेखापरीक्षा), महाराष्ट्र १/२, मुंबई/नागपूर.
९. अधिदान व लेखा अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
१०. निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई.
११. श्रीमती मानकुंवर देशमुख, अति. सरकारी अभियोक्ता, मुंबई उच्च न्यायालय (ए. एस.), मुंबई.
१२. वित्त विभाग (व्यय-७/वित्तीय सुधारणा) मंत्रालय, मुंबई-३२
१३. सहसचिव, (पोल-१४) गृह विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
१४. निवडनस्ती, पोल-३